

MUNI
FSS

Gender a násilí: Násilí na mužích

19. 4. 2022

Násilí na mužích

- na veřejnosti
- veřejné instituce
- v dětství
- domácí a partnerské

Výzkumy: USA

- výzkumy od 70. let 20. století
- mužské oběti domácího násilí byly v Americe zaznamenány, podle některých výzkumů jsou násilné útoky žen vůči mužům obdobně rozšířené jako násilné útoky mužů vůči ženám, podle jiných výzkumů muži ale zřejmě tvoří v rámci problematiky domácího násilí menší část obětí.
- muži zažívají fyzické násilí (útoky, házení předmětů, facky apod.), dochází i k případům, kdy je muž partnerkou zabit.
- muži často zapírají, že se stali obětí násilí ze strany své partnerky.
- často také neinformují o pro ně netypických formách násilí, které je na nich páčáno nebo o násilí, které nevnímají jako tak závažné, neinformují.
- Výzkumy v Americe vyvolaly krátký zájem médií o problematiku násilí páchaného na mužích, reálný dopad pro mužské oběti byl ale zdá se nulový, služby pro mužské oběti násilí nevznikly.

Výzkumy: Německo a Rakousko

- odhalily i jiné formy násilí páchaného na mužích, než je násilí fyzické, a to psychické násilí, sociální kontrolu či násilí sexuální,
- některé formy násilí bývají vnímány muži jako běžné, a tak je muži ve výzkumech spíše neuvádí (např. drobnější fyzické útoky),
- domácí násilí páchané na dospělých mužích je poměrně málo časté.

Reprezentativní studie z Německa ale poukázala na pravý opak, a to, že muži jsou v rámci partnerských vztahů častěji oběťmi fyzického a psychického násilí a hůře jej snáší (Schlack et al., 2013).

Výzkumy: další země

Kanada: muži nejčastěji trpí emočním násilím (stejně jako ženy), zažívají ale také násilí fyzické a sexuální. Výzkumy také ukázaly, že fyzické násilí, kterým muži trpí, nemá tak závažné následky jako to, kterým trpí ženy.

Norsko: Podle studií z Norska zažívají muži opakované fyzické násilí či závažné fyzické násilí v partnerském vztahu velmi málo často, zážitek fyzického násilí, které ale proběhlo alespoň jednou, je poměrně častý. Častěji potom násilí zažívají mladí lidé.

Británie: Údaje z Velké Británie nám o mužích a násilí říkají následující: muži zažívají nejčastěji fyzické formy domácího násilí a hrozby, někteří muži mají ale zkušenost i s násilím sexuálním.

Výzkumy: další země

Holandsko: Holandští muži tedy podle této studie nejčastěji zažívají násilí fyzické, časté je také násilí psychické a někteří muži zažívají také násilí sexuální.

ČR:

- domácí násilí tématem spíše málo pokrytým,
- čeští muži zažívají domácí násilí ze strany svých partnerek, není tomu tak ale ve velké míře,
- někteří muži přivolávají policii a násilné partnerky bývají následně vykázány, jiní muži hledají pomoc u nevládních organizací,
- u nevládních organizací upřednostňují telefonické kontaktování,
- o tom, kde najdou pomoc se často dozvídají z médií,
- řada mužů ve vztahu zažívá nadávky, jiné formy násilí jsou vzácnější, ale také k nim dochází (psychické násilí, sociální kontrola apod.).

FORMY A DRUHY NÁSILÍ PÁCHANÉHO NA MUŽÍCH

- fyzické
- psychické a emocionální
- sexuální
- další formy: sociální násilí, ekonomické násilí, stalking

FYZICKÉ NÁSILÍ

- házení předmětů,
- útoky ve spánku,
- útoky do slabin či pokusy o to,
- bití,
- kousání,
- či používání zbraní vůči muži.

PSYCHICKÉ A EMOCIONÁLNÍ NÁSILÍ

- verbální urážky,
- ponižování.

Pro muže otřes jejich mužství.

Dle výzkumu Heilmann-Geideck a Schmidta není pro muže nic horšího a násilnějšího, než zpochybnění jeho mužskosti či jeho sexuální potence, nemít ve výměně názorů navrch, cítit se být vyčleněn ze společnosti ženy a dětí, cítit se méněcenným a nacházet se v pro něm nejistém terénu či ukázat své pocity a tím se stát zranitelným a díky tomu se jím tak i cítit (HeilmannGeideck a Schmidt, 1996 in Cizek et al., 2002).

MUNI
FSS

SEXUÁLNÍ NÁSILÍ

- málo informací,
- hlavně psychické formy.

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

- Opomíjená skupina obětí – chybějící strategie pomoci mužům – poznání zvládání mužů – formulace návrhu pomoci
- CÍLE: - HVO: Jak dospělí muži zvládají životní situaci, kdy se stanou obětí domácího násilí v heterosexuálním intimním partnerském vztahu?
- aplikační cíl: návrh, jak přistupovat k mužským obětem partnerského násilí z pohledu sociální práce

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

V jakých podobách partnerských vztahů žijí mužské oběti partnerského násilí?

Splňuje násilí na mužích charakteristiku domácího násilí?

Jak jsou muži schopni řešit situaci, kdy se stanou obětí domácího násilí v partnerském vztahu?

Jak zvládají muži násilí v jednotlivých dimenzích násilí dle ekosystémové teorie sociální práce?

Jakou formu pomoci by mužské oběti ocenily?

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

V jakých podobách partnerských vztahů žijí mužské oběti partnerského násilí?

Pan K.

- silná citová vazba k dětem, netradiční role „Naopak mi lidi říkají, že jsem hloupý, že tolik věcí nikdo nedělá.“

Pan R.

„Přemýšlím o tom, jestli by si nerozuměla s někým v uvozovkách konzervativnějším, ... kdo by na ni žárlil ... drsnější vůči ženě...“

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

Formy násilí

Pan M.

- sociální forma násilí, závislost na mladší partnerce, izolace

„Když jsem spal mě začala tlouct do hlavy.“

Pan R.

- Fyzická forma násilí

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

Jak zvládají muži násilí v jednotlivých dimenzích násilí dle ekosystémové teorie sociální práce?

Pan P.

- *dopad na vnímání sebe jako muže*

„Ono to není najednou, ono je to postupně, jako když se utahuje šroubeček ... jde to tak plíživě.“

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

Zjištění

Různé strategie zvládání dle Gemünden (1996)

- mobilizace zdrojů (vyhledání pomoci třetích osob) – neformální cestou u kamarádky (pan P.),
- normalizace (přizpůsobení násilné situaci): „Žiju dětma a víc si nepřipouštím.“ (pan K.),
- (omlouvání partnerky): „Já to chápu.“ ... „Asi prožila nějaký utrpení s otcem, on se o ni nestaral.“ (pan M.),

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

Zjištění

- vyvození důsledků – zpochybnění dalšího pokračování vztahu (pan R.).

- Hypotéza o ztrátě mužské identity jako následku či startéru domácího násilí (in Čírtková, 2011): „Nevstupuju do těch vod, do kterých nechci vstoupit. Nepudu aktivně vyndávat prádlo z pračky.“ „Se víc vnímám jako chlap.“ (pan P.)
- Otevřenost v sexuální oblasti

Násilí na mužích v heterosexuálních partnerských vztazích

Závěr

Možnosti pomoci z pohledu ekosystémové teorie na různých úrovních:

- *individuum – schopnost rozpoznat násilí u mužů,*
- *prostředí – jazyk institucí, genderové stereotypy,*
- *system – více popsat problematiku, zřídit pracoviště zaměřená na muže.*
- *Nutnost dalšího bádání:*
  - *zámožní muži vs. agresivní mladé partnerky*
  - *tradiční role matek a netradiční role synů – spouštěč násilí?*

Gender a násilí: Násilí na seniorech

19. 4. 2022

Senioři a seniorky jako oběti násilí

- v rodině
- na ulici
- ve formálních institucích (zneužívání, týrání, zanedbávání) - domovy pro seniory, zdravotnická zařízení apod.

Senioři a seniorky jako osoby ohrožené domácím násilím

- neprávem opomíjeni výzkumně i odborníky a odbornicemi na domácí násilí
- dle statistik 3 - 6 % seniorů a seniorek, zřejmě ale mnohem více
- Persefona: „Podle výzkumů Světové zdravotnické organizace se 4 až 6 % seniorů setkalo s některou z forem domácího násilí. Avšak z výzkumu občanské sdružení Život 90 vychází najevo, že až 13 % respondentů z řad českých seniorů setkalo s fyzickým napadením a 20 % z nich se setkalo s psychickým týráním.“

Senioři a seniorky jako osoby ohrožené domácím násilím

- výzkumy násilí mezi partnery tuto věkovou skupinu nepostihují, i přes to, že výskyt násilí může být velký
- senioři a seniorky se za to obvykle stydí a skutečnost spíše skrývají, nebo v důsledku nemoci (např. demence) nejsou schopni násilí rozpoznat a případně i oznámit

Důvody, proč senioři a seniorky o násilí mlčí:

- mýty o seniorech, strach, že bude jejich výpověď znevěrohodňována
- strach z hanby, že špatně vychovali své děti
- stud, ponížení
- závislost na násilných osobách, pocit nutnosti chránit své děti, i když týrají

Důvody, proč senioři a seniorky o násilí mlčí:

- strach ze ztráty člověka, který se o ně stará, a to i když se chová násilně
- strach z nutnosti opustit domov a přesunu do instituce
- strach z odplaty či stupňování útoků násilného člověka
- snaha udržet soukromí a intimitu rodiny

Domácí násilí na seniorech a seniorkách

- intimní partnerské
- v rodině (špatné zacházení) - transgenerační násilí (děti, ale i příbuzní - vnuci, sourozenci, bratřenci či sestřenice, ...)

Formy násilí

- všechny
- nejčastěji:
  - fyzické (odpírání jídla, omezování v pohybu, ...),
  - psychologické (ponižování, izolace, ...),
  - sexuální obtěžování a zneužívání (ze strany cizích osob, ale i členů vlastní rodiny),
  - finanční a materiální zneužívání (přisvojování si důchodu, nedobrovolné převody majetku ...),
  - zanedbávání péče.

Transgenerační násilí

Dle Čírtkové (2008) transgenerační násilí na seniorech nejčastěji dva scénáře - domácí násilí potomků vůči soběstačným seniorům, domácí zanedbávání a týrání na péči odkázaných seniorů

1. domácí násilí potomků vůči soběstačným seniorům - násilné často děti se zážitkem neúspěchu v životě (rozpad manželství, výkon trestu, drogová či alkoholová závislost apod.) (často matka vdova a závislý syn, finančně závislý na ní)
2. domácí zanedbávání a týrání na péči odkázaných seniorů – násilní přetížení rodinní pečující - nezvládají stres (náročnost úkonů, konflikt povinností vůči vlastní rodině, změna časového režimu dne, sociální izolace, ohrožení osobního či rodinného rozpočtu, tělesný kontakt...); někdy i vzájemné týrání (defektní vztah dřívější)

Transgenerační násilí

- násilí je otázkou moci, nadvlády
- může být vyvrcholením špatných vztahů, ale i přijít nečekaně (např. při onemocnění vyžadujícím dlouhodobější péči)

Životní situace podporující vznik domácího násilí ve vyšším věku:

- závislost, sociální izolovanost a nedostatek sebedůvěry
- dlouhodobé závažnější onemocnění
- návrat dospělých dětí k rodičům (často se jedná o osoby, které jsou závislé na alkoholu nebo jiných omamných látkách)
- soužití starších lidí s duševně nemocnými dospělými dětmi

Signály týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů a seniorek:

- nevysvětlené a opakované pády, poranění,
- nápadné změny chování, úzkosti, deprese,
- “nevysvětlitelné” ekonomické problémy,
- bránění přístupu k seniorovi druhým lidem, nemožnost být s ním sám či sama, ...

MUNI
FSS

Více:

ŠPATENKOVÁ, N. a kol. Krize a krizová intervence.
Praha: Grada Publishing, a.s., 2017.

Partnerské násilí v neheterosexuálních vztazích

19. 4. 2022

LGBTQ+ lidé zkušenost násilí

- homofóbní násilí - na veřejnosti, ve veřejných institucích,
- v rámci partnerských vztahů.

Násilí v LGBTQ+ vztazích

Možíšová, A. in Špatenková, N. a kol., 2017

- v ČR opomíjené téma
- zahraniční výzkumy odhadují přibližně stejnou míru výskytu jako v heterosexuálních vztazích
- zneužívání moci a uplatňování kontroly
- specifikum: ohrožené osoby se musí potýkat nejen se samotným týráním, ale také se společenským kontextem

Mýty o násilí v LGBTQ+ vztazích

- ženy nepáchají násilí, a když, není tak závažné; ženy jsou přece křehké
- homosexuální muži jsou jemní, nejde o žádné násilníky
- násilí je mužům vlastní, když se pobijí dva muži, je to normální
- mezi LGBT osobami jde o vzájemné násilí
- obětí je osoba, která je více “feminní”

Mýty o násilí v LGBTQ+ vztazích

- mýtus “lesbické utopie” – stereotypní představa milujících rovnostářských vztahů
- pro oběti násilí v LGBT vztahu je snazší odejít - mlčení o tématu, strach z přijetí orientace, chybí podpůrné zázemí, strach že nenajdou nový partnerský vztah
- LGBT osoby mají jiné starosti, než se bít
- domácí násilí je stejné v hetero i nehetero vztazích - specifika

Specifika násilí v LGBTQ+ vztazích

1. coming out (přijetí své sexuální orientace i přijetí okolí)
2. heteronormativita

Specifika násilí v LGBTQ+ vztazích

- zkušenosti s gay/lesbickým vztahem - odlišná míra zkušenosti s coming outem se promítá do uplatňování moci ve vztahu (často výskyt v prvním lesbickém vztahu s partnerkou, která již prošla coming outem, nebo byla starší)
- ne/přijetí vlastní sexuální orientace - páchané násilí je vnímáno jako něco, co si oběť zaslouží a je přímým důsledkem sexuální orientace
- hrozba prozrazení sexuální orientace jako nástroj psychického násilí
- snaha udržet pozitivní obraz LGBT vztahů - i přehlížení problému v samotné LGBT komunitě

Specifika násilí v LGBTQ+ vztazích

- nepřijetí sexuální orientace ze strany okolí - odmítnutí ze strany původní rodiny vede k izolaci vztahu, ztrátě zázemí
- genderové stereotypy - představa oběť feminní a pachatel maskulinní
- institucionalizovaná heteronormativita - legislativní rámec – těžké vztah opustit - chybí úprava majetkových poměrů v rámci registrovaného partnerství, absence práv ve vztahu k dětem
- neexistence služeb, chybějící informovanost a homofobie - nastavení systému na hetero vztahy